

MIHAI DRĂGĂNESCU: ARHITECTURA MODELULUI
SĂU ONTOLOGIC-INFORMAȚIONAL CU ȘI FĂRĂ
CONȘTIINȚĂ FUNDAMENTALĂ

MIHAI DRĂGĂNESCU: THE ARCHITECTURE OF HIS
ONTOLOGICAL-INFORMATIONAL MODEL WITH AND
WITHOUT FUNDAMENTAL CONSCIOUSNESS

Gorun MANOLESCU

Institutul de Inteligență Artificială „Mihai Drăgănescu”, Academia Română /
Research Institute for Artificial Intelligence “Mihai Drăgănescu”, Romanian
Academy (ICIA)

e-mail: gorunmanolescu26@gmail.com

Doamnei Nora Rebreanu, soția Profesorului.

Abstract. *After his demise (in 2010), the philosophical works of Mihai Drăgănescu began to enter the attention of specialists from various backgrounds. His approach's incredible complexity and originality have been viewed and approached from various specific points of view until now. The aim of this paper is to present only a few essential features of the Drăgănescu philosophical approach as a whole, answering the following questions: (a) Is the model he recommended metaphysical, theological, or both? (b) How does the model highlight a certain Logos that becomes primordial in relation to the Being? (c) Why, quite unexpectedly, is the information considered a phenomenon? (d) How does the model he recommends solve some of the problems issued by Husserl and his phenomenology? In a forthcoming paper, we will try to show how Drăgănescu's Ontological-informational model allows a ChaOrdic application („Cha” from Chaos and „Ord” from Order) that characterizes the Reality of today when a natural Chaos appeared under which a new order emerges. Finally, our main conclusion will be that in relation to other similar attempts of recent times, which we know about, the approach of Drăgănescu presents strong originality by integrating the information with the ontological aspect. Furthermore, this confirms what our well-known Romanian philosopher Constantin Noica said a century ago: „Will the novelties of this work make their place in the world?” We should say that we do not doubt if we do not know the inertia that reigns in the world of culture. However, we will say that we do not know about a work that shakes this inertia better than the work of professor Drăgănescu. And if by impossibility it would not impose itself from now on in the culture of the twentieth century, let us be allowed to believe that it will astonish and deeply impress the non-perverted thinkers of the twenty-first century.*

Keywords: Physics; Orthophysics; Fundamental Consciousness; information; phenomenon; ontology; phenomenology.

(i) Preambul.

Se știe că demersul drăgănescian a cunoscut două versiuni (Manolescu. 2017: 13): (a) cea prezentată în (Drăgănescu, 1979) și (Drăgănescu, 1985), ambele apărute înainte de 1989 și (b) cea de după 1989, care a coincis cu lucrările realizate în cadrul unui grup internațional, concretizată și în ultima sa carte *Societatea conștiinței* (Drăgănescu, 2007).

Grupul internațional menționat a luat naștere în 1995 când Mihai Drăgănescu, în urma unei vizite academice, a luat contact direct cu universități din USA. El a cuprins personalități din mediul universitar american, formate atât în contextul cultural occidental (Menas Kafatos, Richard Amoroso, Daniele Struppa), cât și în cel extrem-oriental (Goro Kato, funcționând însă, ca profesor universitar, în America). Ulterior s-a atașat grupului și Sisir Roy, profesor universitar din India (Calcutta). Încadrat în acest grup, una dintre întrunirile sale fiind găzduite de Academia Română, Mihai Drăgănescu a contribuit cu lucrări, ca unic autor sau în colaborare, până aproape de plecarea sa dintre noi.

Trebuie accentual de la început faptul că în ambele variante Mihai Drăgănescu adoptă ca fundamental un *principiu informațional*, ceea ce conferă o deosebită originalitate abordării sale. Mai mult, considerând, în a doua versiune, că *informația* este primordială în raport cu *materia* și că (în ambele versiuni) ea se potențează și se actualizează *prin sensuri-informații*, acestea fiind, în esența lor, *fenomene*, abordarea sa își sporește și mai mult originalitatea.

Scopul general pe care îl urmărim este prezentarea „Modelului ontologic-informațional” (onto-informațional, prescurtare pe care o vom folosi de acum încolo) în două etape: prima – *expunerea arhitecturii modelului și a caracteristicilor esențiale ale acestei arhitecturi*, care constituie obiectul lucrării de față și a doua, cea care va face obiectul unei lucrări viitoare și anume *verificarea adecvării modelului în raport cu realitatea zilelor noastre*.

Sperăm că încă din cele ce vor fi prezentate în această lucrare să se confirme spusele cunoscutului filosof român, Constantin Noica:

„[...] nimeni nu se va mai mira să afle, la capătul lucrării, că Binele și Răul sunt ortosensuri, pe care omul și societatea le induc în materia profundă.

Își vor face loc în lume noutățile acestea și multe altele, ce apar atât de firesc în viziunea originală propusă aici? Ar trebui să spunem că nu ne îndoim, dacă n-am cunoaște inerția ce domnește în lumea

culturii. Vom spune însă că nu știm despre o lucrare contemporană care să zgâlțâie mai bine această inerție decât lucrarea profesorului Drăgănescu. Iar dacă prin imposibil ea nu s-ar impune de pe acum în cultura veacului XX, să ne fie îngăduit a crede că va uimi și impresiona adânc pe gânditorii neperverșiți” (Noica, 1985, Apud Surdu, 1995: 189).

În fine, încheiem această introducere referindu-ne la punerea în evidență, în lucrarea prezentă, a caracteristicilor esențiale ale arhitecturii modelului drăgănescian și anume că acestea vor consta din răspunsuri la următoarele probleme:

- Dacă modelul propus este unul metafizic sau unul teologic?
- Care este rolul „Ființei” și al „Ființării” în acest model, plecând de la un Aristotel aproape necunoscut nouă, ocultat de *iluminism* și deformat de *materialismul dialectic*? Este vorba de o „ontologie negativă” (*meontologie*) pusă în evidență de Andrei Cornea (Cornea, 2010), Meister Erkhart (Fărcaș, 2010) și alții.
- Este abordarea drăgănesciană una *materialistă/idealistă/teologică*?
- Care este, de fapt, rolul *informației* în modelul pe care îl avem în vedere?
- Cum sunt rezolvate unele probleme pe care le deschide fenomenologia lui Husserl?, așa cum au rezultat ele dintr-o lucrare a noastră anterioară (Manolescu, 2020).

(ii) Arhitectura modelului drăgănescian

Vom pleca de la definiția „arhitecturii” dată de Mihai Drăgănescu:

„*arhitectura* reprezintă, într-un prim mod de abordare, structura funcțiilor externe. Mai exact, structura funcțiilor în raport cu alt sistem sau cu un observator, într-un anumit punct, la un anumit palier sau la o anumită interfață a sistemului. Dacă sistemul poate fi abordat la mai multe paliere atunci arhitectura sa este mai complexă, cuprinzând arhitecturile corespunzătoare fiecărui palier” (Drăgănescu, 1980: 204).

Această definiție, cu caracter general, autorul o va păstra neschimbată într-o serie întregă de lucrări (Drăgănescu, 1979, 1985, 1991, 2007, etc.).

Și acum, într-un mod cât se poate de concentrat, prezentăm cele două versiuni ale *arhitecturii Modelului onto-informațional propus de Mihai Drăgănescu* în principalele sale cărți filosofice (Drăgănescu, 1979, 1985, 1990, 2007), și susținută în multe altele.

Versiunea VI (până în 1989).

(V1.1) *Existența se desfășoară pe trei niveluri: (a)Ortofizicul, (b)Fizicul, (c)Omul sau entități similare.*

(V1.2) *Ortofizicul este un areal de natură materială, adimensional ca întindere și cu un timp instantaneu ca durată.*

Ortofizicul conține informație/fenomen de speța a II care apare în tranșe finite pe un suport fizic „câmp energetic” (cele două spețe vor fi definite ulterior când se va prezenta versiunea V2; mai amănunțit lucrurile vor fi explicate în paragraful (vii) al acestei lucrări).

Din punctul de vedere al materiei din Ortofizic, aceasta este de două tipuri:

- *Informaterie, i.e. materie cu structură de natură „câmp energetic” neprecizat, fiind suport pentru informația - fenomenul de speța a II-a;*

- *Lumatie, i.e. materie de tip aristotelic privativă de forme, asimilabilă cu ”masa” particulelor elementare din fizica subatomică.*

Ortofizicul are drept funcțiune să realizeze cuplări/decuplări ale informateriei cu lumatia, sub control unor Tendințe naturale - Legi ale Naturii.

(V1.3) *Fizicul este un areal de natură materială, cu o întindere neprecizată în trei dimensiuni și o durată în timp, de asemenea, neprecizată care conține ierarhii de structuri de obiecte „masice”cu relații între ele; aceste ierarhii au durată limitată în timp și în spațiu; relațiile sunt considerate, în mod uzual, „informație”, dar pentru Mihai Drăgănescu, această informație nu este considerată a fi „fenomen”.*

Fizicul îndeplinește funcțiunea de a permite, aparent aleatoriu, apariția/dispariția de ierarhii de structuri masice, în funcție de cuplările/decuplările informateriei cu lumatia din Ortofizic.

(V1.4)*Omul care este constituit din structuri mixte de ierarhii de structuri masice și anumite potențialități ce nu pot fi precizate.*

Funcțiune : de a putea introduce în Ortofizic, conștient (spre deosebire de alte animale), tranșe finite de informație structurată (fenomen de speța a II-a) dar sub controlul Tendințelor naturale; Omul, în cest fel, își poate exercita „liberul arbitru” de a fi, mai mult sau mai puțin, în acord cu Tendințele naturale pe care le poate intui.

Versiunea V2 (după 1989).

(V2.1)*Existența se desfășoară pe patru niveluri: (a)Conștiința Fundamentală, (b)Ortofizicul, (c)Fizicul, (d)Omul sau entități similare.*

(V2.2)*Conștiința Fundamentală este de natură neprecizată și conține informație pură (fenomen de speța I-a), potențial infinită. Ea are drept funcțiune: livrarea în act de tranșe finite, instantanee, de informație*

structurată (fenomen de speța a II-a) pe un suport „câmp energetic” neprecizat, i.e. Ortofizic.

(V2.3)Ortofizicul este un areal de natură materială, adimensional ca întindere și cu un timp instantaneu⁸⁵ ca durată.

Conține două tipuri de materie:

- *Informaterie, i.e. materie cu structură de natură „câmp energetic” neprecizat, fiind suport pentru informația/fenomenul de speța a II-a;*

- *Lumatie, i.e. materie de tip aristotelic privativă de forme, asimilabilă cu ”masa” particulelor elementare din fizica subatomică.*

Ortofizicul are drept funcțiune să realizeze cuplări/decuplări ale informateriei cu lumatia, sub control Conștiinței Fundamentale, dar care în Fizic par aleatorii.

(V2.4)Fizicul este un areal de natură materială, cu o întindere neprecizată în trei dimensiuni și o durată în timp, de asemenea, neprecizată care conține ierarhii de structuri de obiecte „masice”cu relații între ele; aceste ierarhii au durată limitată în timp și în spațiu; relațiile sunt considerate, în mod uzual, „informație”, dar pentru Mihai Drăgănescu, această informație nu este considerată a fi „fenomen”.

Fizicul îndeplinește funcțiunea de a permite, aparent aleatoriu, apariția/dispariția de ierarhii de structuri masice, în funcție de cuplările/decuplările informateriei cu lumatia din Ortofizic.

(V2.5)Omul este constituit din structuri mixte de ierarhii de structuri masice și potențialități gen Conștiință fundamentală.

Funcțiune : de a putea introduce în Ortofizic, conștient (spre deosebire de alte animale), tranșe finite de informație structurată (fenomen de speța a II-a), dar sub controlul Conștiinței Fundamentale ; Omul, în cest fel, își poate exercita „liberul arbitru” de a fi, mai mult sau mai puțin, în acord cu tendințele Conștiinței Fundamentale pe care le poate intui.

Considerăm versiunea V2 drept versiune definitivă a abordării drăgănesciene. Prezentarea celor două versiuni a fost necesară pentru că, în cele ce urmează, va fi nevoie să se facă comparații între ele.

(iii) Este modelul drăgănescian unul metafizic sau unul teologic?

Pentru a răspunde la această întrebare, fiind vorba de un model onto-informațional dar și *fenomenologic*, vom apela prima dată la Husserl ca să ajungem apoi la Mihai Drăgănescu.

---

⁸⁵ Este extrem de interesant de observat că „instantaneitatea” timpului în Ortofizic este consistentă cu „Teoria fiindului instantaneu” dincolo de Fizic, din Logica budistă (Scherbatsky, 1962: 76 – 114)

Astfel Husserl arată:

„[...] trebuie să înțelegem că trăirii empirice i se opune, drept *condiție a sensului ei*, trăirea absolută a *Ființei absolute* și că aceasta din urmă nu este o simplă construcție metafizică [s.n. G.M], ci ea poate fi atestată în caracterul ei absolut fără nici o urmă de îndoială prin intermediul unei schimbări corespunzătoare de atitudine, *putând astfel să fie dată în cadrul unei intuiții directe*” [s.n. G.M]. (Husserl, 2011: 206-7).

În acest sens, pentru a ajunge la primatul Ființei absolute, Husserl procedează în felul următor:

În primul rând, el pleacă de la un platonism reformulat. Astfel introduce o delimitare între *idee* și *esență*.

„La o [delimitare] terminologică în acest sens mă împinge [...] nevoia de a păstra extrem de importantul *concept kantian de idee*, în așa fel încât să fie distins în chip limpede de conceptul general de *esență* [...]. Voi folosi de aceea [pentru *esență* G.M.] neologismul *eidos*” (36).

Dar la ce „concept kantian de idee” se referă Husserl? La faptul că ideile - printre altele și cea de Divinitate sau de Absolut - sunt, după Kant, noțiuni cu care operează rațiunea, și a căror semnificație nu poate fi dată în nici o intuiție și experiență posibilă (Kant, 1969: 652, Manolescu, 2018: 135). Iar dacă totuși căutăm să obținem o cunoaștere a unor asemenea entități, nu ne alegem, din punctul de vedere kantian (a se vedea logica sa transcendentă), decât cu paralogisme sau cădem în antinomii (Kant, 1969: 307-461). În schimb, spune Husserl, *esența (eidos)* poate fi obiect de cunoaștere, prin intuiție directă (Husserl, 2011: §5)⁸⁶.

Particularizând, se va putea spune că Absolutul în chip de *idee* nu poate fi cunoscut. În schimb, ca *esență* a creativității sale, care se va concretiza în *doctrina constituirii*, el poate fi intuit direct ca *Ființă absolută*, o ipostaziere a sa privind creativitatea.

Prin urmare, ne mai având, în continuare, nevoie de Absolut sau Divinitate, Husserl le va scoate din joc aplicând o reducere fenomenologică (Husserl, 2011: §3), metodă husserliană cunoscută, de punere între paranteze a unui anumit lucru, fără a-i nega existența. În acest fel Husserl rămâne față în față doar cu Ființa absolută.

⁸⁶ Și Dragoș Gusea (Gusea, 2021), în teza de doctorat, arată că o serie de noțiuni cu care operează „Rațiunea” (la Kant) nu pot fi definite, deoarece însuși Kant pleacă de la „Caderea” din Paradis, similar cu Blaga în „*Diferențialele Divine*” și „*Cenzura transcendentă*”.

Se poate astfel spune că din infinitatea de necuprins a Absolutului, pe care Husserl o reduce (fără a o nega), el selectează numai *creativitatea* pe care o personalizează atribuind-o Ființei absolute.

Într-un fel similar procedează și Aristotel și, implicit după el, Mihai Drăgănescu. Numai că ambii ajung, spre deosebire de Husserl, la alt început al creativității. Și anume la *Logosul* pe care îl vom numi deocamdată *heracliteano-aristotelic* care precede ontologic *Ființa absolută*.

Și acum, credem ca putem afirma, într-o primă instanță, că modelul drăgănescian este unul metafizic și nu teologic deoarece exclude Divinitatea. Mai mult, el pare a fi nu numai „gândit”, sau „intuit”, dar și descris, într-un mod original așa cum vom discuta în altă lucrare.

De ce este totuși metafizic acest model și din alte puncte de vedere, de exemplu, din punctul de vedere al scopului urmărit de cele două tipuri de abordare.

Dacă vom face distincția între scopul unei abordări metafizice și cel al uneia teologice, este posibil să aflăm un nou răspuns.

Putem spunem că scopul unei abordări metafizice ar fi ca, fără a nega existența Divinității/Absolutului, cu tot necuprinsul infinității sale, să ne oprim doar asupra scopului urmărit de funcțiunea „creatoare” a acesteia, așa cum fac și Husserl, Aristotel și Drăgănescu. În același timp însă considerăm că o abordare *teologică*, în sensul cel mai general posibil, fără a face apel la o religie sau alta, este ca oamenii să intre în comuniune cu Divinitatea, nu ca parteneri ci ca fiind incluși în infinitatea acesteia, partea devenind ea însăși infinită.

Cu această delimitare credem că putem afirma din nou că modelul drăgănescian este unul *metafizic*.

Mai departe ne propunem să aruncăm, pe direcția care ne interesează, o scurtă privire și asupra termenilor de „metafizic” și „teologic”.

Menționăm că nu vom avea pretenția de a expune o istorie completă a apariției și utilizării acestora. Cu atât mai mult este departe de noi ideea de a pune în evidență, exhaustiv, semantica termenilor. Ce urmărim este doar o încercare *operațională* de a-i defini în acord cu ce ne-am propus în acest text. Iar dacă totuși vom apela la unele referiri istorice, ele se vor adresa doar la rădăcinile apariției celor doi termeni și la câteva momente ale evoluției lor.

Parafrazându-l pe Husserl (Husserl, 1994), ca „filosof debutant”, ne putem aminti că am citit în (Aristotel, 2007: 9-12) prefața lui Andrei Cornea, din care vom încerca să rezumăm în continuare.

Se spune de către A. Cornea (și nu numai de el) că deși Aristotel însuși nu a folosit titlul de „Metafizica” pentru lucrarea sa, acest titlu a fost utilizat inițial de către primul editor al textelor aristotelice, Andronicus din Rhodos. Și se mai spune că această disciplină, denumită de Aristotel „prima filozofie”, are ca obiect, pe de-o parte, cunoașterea *realității ca atare*, în

generalitatea ei (*ceea-ce-este ca-fiind*), iar, pe de alta parte și cunoașterea *realității supreme* - i.e., Dumnezeu.

Mergând mai departe și părăsindu-l pe Cornea ajungem ca târziu, mult mai târziu, în secolul trecut, să apelăm la Napoleon care l-ar fi întrebat pe Laplace despre locul lui Dumnezeu în teoria sa. Iar Laplace ar fi răspuns: „Sire, nu am avut nevoie de această ipoteză”.

Și ajungem, prin *Cotitura lingvistică* (Borțun, 2013), la actuala *Filozofie analitică* deoarece ea afirmă că este necesar a se discuta despre „*Cum sunt lucrurile așa cum sunt în cadrul Fizicului*”, ceea ce presupune o abordare „metafizică”; în schimb o asemenea discuție nu are nimic de-a face cu Divinitatea, pentru că, axiomatic, Natura ca existență, trebuie luată în considerare ca atare, și nimic altceva⁸⁷.

Rezumând toate cele anterioare. putem spune:

- Inițial, Metafizica se ocupa de tot ceea ce depășea Fizicul;
- Ulterior, cel puțin în dogmatica creștină ortodoxă (Stăniloae, 1996), dar și în fenomenologie a apărut o diferențiere între o abordare „metafizică” și una „teologică” prin prisma scopurilor diferite.
- În fine, vine *Filosofia analitică* și desăvârșește această diferențiere. În sensul că, în cadrul studierii Naturii, trebuie, axiomatic, să ne referim exclusiv la Natură așa cum este, dar mai trebuie să discutăm totuși și despre un nivel superior Fizicului, i.e. Metafizicul, care să se ocupe *de ordinea care face ca lucrurile din Fizic să fie așa cum sunt și nimic altceva*. Și să lăsăm astfel la o parte orice care amintește de teologie.

Pe baza celor de mai sus putem spune, că *abordarea drăgănesciană, deși cu contribuții proprii, este una metafizică*. Însă această abordare, *extrem de originală și actuală, aduce o viziune absolut nouă datorită accentului pus pe „informație”*.

Dar...Dar mai apare „ceva”. Și anume că iluminismul francez, împreună cu, mai târziu, materialismul dialectic și socialismul științific (căci comunismul n-a mai ajuns nici științific și nici altfel) și capitalismul, toate cu pretenția de „obiectivitate” a empirismului științific, adoptă ideea (esențială) a sofistului Protagoras: „Omul [ca subiect colectiv G.M.] este măsura tuturor lucrurilor” deci și a Naturii; și apare astfel o incongruență trecută subtil cu vederea. Lucru care, cel puțin în varianta V1 a modelului drăgănescian este și el adoptat atunci când încearcă să depășească un materialism dogmatic, dar

---

⁸⁷ A se vedea, printre multele altele cunoscute, și o discuție în acest sens, confirmând axioma Filosofiei analitice, discuție pe care am avut-o în particular cu Michael Jones în 2016, prof. univ. de Religie la o universitate din SUA, adept al Filosofiei analitice care, printr-o bursă Fulbright, în cadrul unui stadiu doctoral în România, a publicat ulterior cartea sa (Jones, 2006). Cât privește caracteristica Filosofiei analitice de „a urmări lămuririle conceptuale”, aceasta este doar una secundară, deși este mult discutată, de exemplu (Flonta, 2008),

nu reușește pentru că introduce în arhitectura modelului respectiv existența „*Omului [...] cu potențialități necunoscute, din afara Fizicului și Ortofizicului care poate acționa direct în Ortofizic și, implicit în Fizic ceea ce poate da loc la tot felul de interpretări, unele chiar teologice.*

Vom reveni asupra acestui subiect în paragraful (vi).

(iv) Primordialitatea ontologică a Logosului heracliteano-aristotelic în raport cu Ființa.

Putem constata, împreună cu A. Cornea:

„Alungarea neființei a născut, de fapt, o utopie a Rațiunii absolute în gândirea europeană, o inegalabilă putere de a dura peste secole și milenii. Utopie a rațiunii? Poate ar trebui să vorbesc despre Utopia pur și simplu, în forma ei cea mai pură, mai metafizică și mai abstractă. A extrage ființa din îmbrățișarea neființei, a o exclude apoi hotărât pe cea de a doua ca pe ceva impur și nefast, lăsând în loc numai ființa unică, imobilă și perfectă; a invoca *ca un iluminat*, zeița Rațiunii pentru a garanta reușita operației – nu-i asta tocmai descrierea cea mai generală a Utopiei? Sau, poate, e cumva chintesența acelei curioase preocupări cvasi-utopice pe care, de două mii cinci sute de ani, persistăm să o cultivăm mai bine sau mai rău, numind-o «filozofie», (Cornea, 2010: 46).

Dar tot Cornea, ca și Daniel Fărcaș (Fărcaș, 2010) constată că a existat, încă de la presocratici și anume la Heraclit, un alt curent de gândire pe care Cornea îl numește „Meontologic”, un fel de Ontologie negativă, pe care o opune Anti-Meontologiei dar și Ontologiei propriu zise.

Iată definițiile propuse de Cornea pe care le vom utiliza și noi mai departe.

„*Gândirea Meontologică* susține că „ceva” [...] - o neființă secundă sau o pre-ființă - devine admisibilă în sistem. Meontologia acceptă discursul despre neființă și admite (oximoronic) că neființa cumva este, cu toate că nu este.

Gândirea Anti-Meontologică constă în excluderea radicală: nimicul, neființa nu sunt în mod absolut sau sunt neant total și deci nu pot și nu trebuie să fie subiecte de reflecție.

Gândirea Ontologică, spre deosebire de gândirea Anti-Meontologică, nu interzice să se vorbească de ființă, ceea ce presupune dacă nu o recunoaștere a neființei măcar una a problematicii ei.” (Cornea, 2010: 19-20).

Permiteți-mi o paranteză. Nu trebuie confundată Meontologia (ontologia negativă) cu rădăcini adânci din filozofie cu Apofaticul din

teologia „Catafatic-Apofatică” care a apărut în Evul mediu (Sfântul Dionisie Aeropagitul, 1996, Stăniloae, 1996). O asemenea confuzie apare frecvent, a se vedea și (Manolescu, 2020) unde ea, de asemenea, se ivește. Și nu trebuie confundate deoarece scopurile celor două diferă fundamental cum am mai spus. Astfel, în timp ce ontologia negativă urmărește posibilitatea de a extinde cunoașterea și acțiunea umană dincolo de Ființă și ființare, în schimb teologia negativă dorește să se atingă comuniunea ultimă, profundă cu Divinitatea după ce s-au pus la vedere toate caracteristicile posibile, pozitive ale Divinității ca manifestare a ei în Natură (Spinoza *Deus sive Natura*). Am închis paranteza.

Revenind, în Meontologie se constată că Aristotel discutând în sens opus celui curent despre „potență” și „act” (în care potența este premergătoare actului), arată că în acord cu logosul heraclitean „aceleași lucruri au existat veșnic, fie periodic, fie altfel, pentru că aici actul este anterior potenței” (Aristotel, 1996: 294).

Prin urmare, pentru Aristotel va exista și un alt intelect „care le produce pe toate”,

Acest *intellectus ages* de mai târziu al medievalilor acționează asupra minții (Cornea, 2010: 227) determinând-o să devină Logos în actualizare, în felul în care lumina „face culorile posibile să fie culori în actualizare” (227). În acest fel putem răspunde noi, explicitând implicitul, și la întrebarea: *Nu cumva acest „intellectus ages”, responsabil de funcția „creativității”, este infinit și, prin urmare, imposibil de înțeles în mod filosofic; ceea ce presupune și faptul că funcțiunea respectivă este și ea infinită și imposibil de abordat idem filosofic?*

Răspunsul este *Da*. Numai că deși în principiu admitem acest lucru, ca „potențialitate” a acestui intelect, în schimb când ne vom referi la punerea în act a funcțiunii sale va trebui să ascultăm de alt principiu aristotelic și anume că „potențial, infinitul există, dar în act, nu” (Becker, 1968: 87). Iar pe Aristotel, în contextul discuției noastre, îl interesează „actul” și nu „potențialitatea” care se presupune că îl produce. Căci adaosul „aceleași lucruri au existat veșnic, fie periodic, fie altfel”, se referă la diversele secvențe de „producere”, repetitive în timp dar *concret-finite* în cadrul fiecărei secvențe.

În fine, devine acum clar că Mihai Drăgănescu, în acord cu Aristotel, adoptă principiul conform căruia dincolo de Ființă trebuie să mai existe „ceva” perceptibil intuitiv-filozofic. Căci spune el:

„Toate straturile lumii mentale constituie un câmp fenomenologic (Edmund Husserl. *Idées directrices pour unephénoménologie*, traduit par Paul Ricoeur, Paris, Gallimard, 1950, după originalul *Ideen zu einer reinen Phänomenologie und Phänomenologische Philosophie*,

Halle, în *Jahrbuch für Philosophie und Phänomenologische Forschung*, 1913) în care [Husserl G.M.] operează diferitele reduceri trecând prin procese de cunoaștere și trăire, până la un punct final pe care îl numește [«ființă» sau G.M.] «conștiință pură». Pentru Husserl acesta este un fenomen ultim, fără a preciza dacă el este ideal sau material. În realitate, lumea nu se poate termina aici, dincolo de fenomenul [«ființei» sau G.M.] «conștiinței pure» stă un lucru [...]” (Drăgănescu, 1985: 434-136).

Aici se afirmă și faptul că acel lucru care se află dincolo de Ființă este, din punct de vedere ontologico-filozofic, primordial în raport cu Ființa. Iar, așa cum s-a văzut, aceiași idee o găsim și la Aristotel care identifică acel lucru ca fiind Logosul heraclitean.

Dacă ne oprim asupra unei asemenea primordialități, vom observa că *Logosul*, în sens heraclitean și aristotelic conduce la o *implicație ontologică și anume că Ființa este condiționată de acest Logos*. Și aceasta nu ca apariții succesive în timp - timpul însemnând aici cu totul altceva față de tridimensionalitatea spațială și temporalitatea ca succesiune și durată - ci ca *primordialitate*. Astfel, nu trebuie confundată *implicația logică* cu *implicația cauzală* pentru că, deși se citesc la fel, cele două înseamnă lucruri foarte diferite.

Implicația cauzală nu este o relație logica, ci una ontologica, ea înseamnă: „ori de câte ori se produce *P*, se produce *Q*” sau „daca are loc *P* (cauza), are loc *Q* (efectul)”.

Implicația logică este altceva, ea înseamnă: „adevărul lui *P* implica adevărul lui *Q*” sau „dacă este adevărat *P*, atunci este adevărat *Q*”. Am putea spune, eventual, că adevărul lui *P* este *cauza* pentru adevărul lui *Q*. În acest caz, implicația logică devine un caz particular al implicației cauzale.

Dacă schimbăm punctul de vedere și ne vom plasa în tridimensionalitatea spațială și în timpul universului nostru, atunci am putea spune că dincolo de acest univers apar simultan Logosul heracliteano-aristotelic și Ființa, dar primul o condiționează pe cea de a doua.

În acest context, Heidegger, mult mai târziu decât Aristotel, dar înaintea lui Drăgănescu, observă Heidegger că *Logosul* heraclitean a fost. la început, unul *inaugural*, i.e. anterior Ființei, și el se prezintă. împreună cu Ființa, într-o „armonie strânsă laolaltă” (Heidegger, 1999: 179). Cu toate că, mai târziu, „are loc o separare între *logos* și *ființă* deoarece Logosul va renunța la esența lui inaugurală” (234-235), fiind coborât la nivelul intelectului la Kant și de aici mai departe, trecând prin Cotitura lingvistică (Borțun, 2013) ca să ajungă apoi, în zilele noastre, la Filozofia analitică (Dummet, 2004).

Din aceste motive vom desemna, pe scurt, de acum încolo, *Logosul heraclito-aristotelic* prin *LogosIn* (de la Inaugural).

(v) Materialitatea Logosului Inaugural (LogosIn) la Aristotel, Ortofizicul la Drăgănescu.

Spune Aristotel că LogosulIn este susținut de o substanță imaterială, veșnică în act⁸⁸. Iar despre o asemenea substanță, care se revarsă fără pierdere (Philon din Alexandria, 2002), el spune că reprezintă Inteligența sau Gândirea Divină, *dar aceasta nu se confundă cu „Mișcătorul Nemișcat” care o produce, ci este detașată de el.* [s.n. G.M.]

Apare astfel la Aristotel, sintagma „substanță imaterială” pe care și Drăgănescu și-o însușește (Drăgănescu, 1979: 43). Ciudată exprimare!

Să ne oprim asupra ei cunoscând azi faimoasa ecuație einsteiniană prin care așa numita „masă” se transformă în energie și invers. Ea exprimă faptul că energia este proporțională cu masa unui obiect:

$E = m \cdot k$ (1), unde: E este energia totală a unei entități materiale; m - masa entității; k - o constantă care, pentru ceea ce înțelegem în mod curent că este „materia”, ea este egală cu viteza luminii la pătrat.

Pe scurt, în continuare, vom putea spune că „materia”, și nu în sens comun, poate exista în trei variante: (a) masă de repaus m_r , (b) masă de mișcare m_m și (c) energie-câmp e_c ;

În acest caz relația (1) se rescrie:

$$E = m_r \cdot k \quad (2),$$

unde (m_r) este *materie ca masă de repaus*, ecuația punând în evidență *cantitatea maximă de energie de care dispune o entitate materială*.

Când sistemul va fi în mișcare, materia sa ca m_m (masă în mișcare) va fi egală cu $m_r - e_c$ (e_c , energie câmp) sau M (materia în totalitate) = $m_m + e_c = m_r$.

Acum, dacă vom nota, pentru o entitate materială în mișcare, $S = m_m + e_c$, unde S ar reprezenta „substanța” și considerăm că m_m este extrem de aproape de 0 deoarece aproape întreaga cantitate de m_r s-a transformat în e_c - cazul fotonului - atunci afirmația lui Aristotel, preluată implicit de Drăgănescu, cum că ar putea exista substanță (aproape) fără materie va căpăta sens.

În toate cele de mai sus vom observa că am acordat din nou, pentru cazul pe care îl discutăm, o definiție operațională, de această dată a *substanței*, deoarece ea explică lucrurile contextual. Și, în același timp, se mai poate observa și că în diverse dicționare (generale, tehnice și filozofice)

⁸⁸ Spre deosebire de receptacolul platonician întotdeauna „potențial” din *Timaios* unde referindu-se la acest „receptacol”, el îl determină în mod *negativ (apofatic)* deoarece receptacolul nu este nici foc, nici aer, nici pământ, adică este diferit de orice alt element ce ar putea fi considerat primordial. Caracterul non-figurativ al receptacolului îl face incognoscibil în mod pozitiv. Ca în altă parte, în dialogul *Parmenide*, să spună: „Unul nu poate fi mai tânăr, mai vârstnic sau același în vârstă cu sine ori cu altul”.

nu se face distincție netă între „substanță” și „materie”; nici măcar Aristotel nu face acest lucru, cu toate că utilizează cele două denumiri însă cu semnificații diferite în diverse părți ale operei sale. Mai mult, uneori consideră și că „substanța” ar fi un fel „masă” (suport), specifică unui lucru particular cu „formă”, ceea ce sporește confuzia.

Revenind la Drăgănescu, el va putea prelua exprimarea lui Aristotel în legătură cu „substanța fără materie (în repaos)”, dar în legătură cu o altă ipostază a „materiei” decât cea înțeleasă în mod curent, pe care o va boteza *informaterie*.

Mergând pe firul interpretării noastre, ecuația (2) se va rescrie:

$$E = m_{ri} * k_i (2')$$

unde (m_{ri}) este *informaterie ca masă de repaos*, iar k_i va fi altă constantă decât k , încă nedefinită. Astfel noua ecuație va pune în evidență *cantitatea maximă de energie* (la Drăgănescu, **ortoenergie**) de care dispune o entitate materială de tip *informaterie*. Materie transformată în energie-câmp sau câmp energetic, pe care Drăgănescu îl va numi „ortoenergetic”, rămânând, cel puțin în cadrul primei variante a modelului său, pe deplin „materialist”. Și va accepta și că un asemenea câmp energetic este „Logos în act”, cum zice Aristotel; asupra acestui aspect Drăgănescu oprindu-se de nenumărate ori. Câteva dintre aceste cazuri sunt cele care urmează:

„După Mayer și H. Poiting consideră energia ca un fel de substanță aparte [carol neuman, edmond nicolau anghel schor, istoria sumară a dezvoltării științei, ed. Politică, 1983, p. 417]. De aici «substanță fără materie» (masă) i.e. ortoenergie. Oswald [L'energie, Felix Alcon, Paris, 1919, p. 19] pentru mecanism [mechanicism], între fenomenele fizice, pe care le consideră ca fenomene mecanice, și fenomenele psihice există un abis de netrecut: pentru energetică, din contră, există o legătură constantă între manifestările cele mai simple ale energiei, adică manifestările ei mecanice și manifestările ei cele mai complexe, adică manifestările psihice. Se oferă o bază pentru unitatea științei enunțându-se primordialitatea energiei în raport cu materia, viața și fenomenele psihice, toate acestea fiind procese energetice în viziunea sa. $W=mc^2$ - masa este un mod de manifestare a energiei și deci materia se reduce la energie ca ultimă realitate, realitate care însoțește materia. Energia pentru Lupașcu [Lupasco, p. 109 - Les trois matières Paris - R. Julliard - 1960] începe să fie un fel de materie-energie, și cele trei tipuri de materii sunt și ele materie-energie. Energia e stare în sine și are proprietăți cognitive: «Nu creierul meu cunoaște, ci energia cunoaște în mine. Ea se găsește într-o asemenea stare încât energia însăși capătă cunoștința de ea însăși» [Lupasco, L'home et ses trois ethiques, avec la colaboration de Solange de Mailly-Nesle est de Basarab Nicolescu,

edition du Roche, Paris, 1986, pp. 162-163] dar energia nu poate conține, în viziunea lui Lupașcu, decât informația cognitivă, nu și afectivitatea [...] Pentru Lupașcu, afectivitatea transcende ontologic energia și merge până acolo încât să afirme că Dumnezeu ar putea să fie afectivitatea” (Drăgănescu, 1990: 104-105).

De asemenea vom mai spune că ideea existenței unei alte „materii”, o altă ipostază față de cea a materiei aristotelice nu este o „invenție” a lui Mihai Drăgănescu. Ea apărând încă la stoici ca să fie pusă în evidență cu claritate la Plotin drept un posibil suport al „Ideilor” platoniciene, dar ideea este mai veche (Manolescu, 2017). Iar în literatura noastră Alexandru Surdu (Surdu, 1995) relevă o mulțime de alte surse, pe care le rezumăm, și care se referă fie direct la cele două ipostaze, fie numai la cea de a doua prin comparație implicită cu prima acceptată în mod curent:

- concepția lui Ioan Petrovici despre substanța transcendentă, din care ar proveni ceea ce se numește de regulă „corp”, dar și ceea ce se numește „spirit”,

- ceva asemănător se petrece, în viziunea lui Constantin Rădulescu-Motru cu realitatea originară, care ar precede orice diferențiere între fizic și psihic, ambele fiind cuprinse la început în aceasta,

- aproape de zilele noastre, Florian Nicolau, la care se referă în mod special Mihai Drăgănescu, care vorbește despre o „realitate fizică non-individuală”, pe care o considera ca substrat al lumii cuantice, un substrat mai profund decât al particulelor elementare,

- Nicolae Paulescu când se referă la un substrat al materiei vii, numit uneori „bioplasmă”, și chiar la un substrat material al gândirii, pe care Eugen Macovschi îl numește „materie noesică” sau „noesiplasmă”, etc.

Și tot Alexandru Surdu ne mai spune:

„Faptul că materia profundă nu este un gând izolat sau chiar o invenție ciudată a lui Mihai Drăgănescu poate fi ilustrat și cu idei asemănătoare ale unor savanți occidentali, care, firește, n-au suferit influența gânditorilor români enumerați. David Bohm, [amintit de Mihai Drăgănescu ca având o concepție similară cu a sa G.M.] de exemplu, vorbește despre posibilitatea unei mecanici subcuantice, pe baza căreia să se poată explica principiile mecanicii cuantice ca manifestări ale unei realități profunde, în care ar domni o ordine subiacentă realității noastre, în afara cadrului spațio-temporal” (17).

Datorită introducerii unor noi denumiri de către Drăgănescu, prin analogie cu cele existente, este cazul să recapitulăm cele de mai sus.

(a) Se introduce, încă din varianta V1 a modelului drăgănescian, un nivel nou al realității, numit „Ortofizic” (similar cu Transcendentalul husserlian și Subcanticul), care se află în spatele Fizicului și care îl condiționează pe acesta.

(b) Ortofizicul este „material”; iar materia de aici, numită *informaterie*, constituie o altă ipostază a ceea ce se considera până acum ca fiind „materie”

(c) Prin analogie cu noțiunile de „energie”, „masă”, „câmp energetic” și „substanță” care se aplică materiei din Fizic, pot interveni, în Ortofizic, noțiuni analog-similare, dar nu identice, de: m_{ri} masă informaterială de repaus, m_{mi} masă informaterială de mișcare, c_{ei} câmp energetic informaterial și S_i substanță informaterială.

Și acum să vedem consecințele directe ale adoptării celor de mai sus de către Mihai Drăgănescu.

În primul rând, vom reproduce Comentariul 1 referitor la Transcendentalul lui Husserl:

„Aici apare prima problemă. Și anume că în legătură cu Transcendentalul Husserl nu ne spune nimic despre toposul în care se află. Dar nu același lucru îl face orice doctrină idealistă? De exemplu, cea a lui Platon când se referă la „Lumea ideilor”? Da, dar Platon e consecvent: el nu ne spune nimic în acest sens nici când se referă la „Peșteră”. În schimb Husserl nu dă dovadă de o asemenea consecvență în legătură cu Transcendentalul și de aceea se spune că el se înscrie pe linia unui idealism parțial, i.e. unul „transcendental”. Discuția aici se poate prelungi indefinit odată ce în filozofie a fost admis idealismul. Asta nu înseamnă că problema idealismului, în general și a celui particular la Husserl, nu există.” (Manolescu, 2020: 222).

Observăm imediat că, prin „materialitatea” informateriei, putem spune că „Transcendental” fenomenologic și Sub-cuanticul din fizică, devin „Ortofizic” în transcrierea drăgănesciană. Și astfel problema pusă de citatul anterior este rezolvată sub acest aspect; dar nu și în ceea ce privește introducerea Omului ca subiect colectiv încă din V1 și al Conștiinței Fundamentale în V2. Vom reveni, așa cum am promis, asupra acestor lucruri, în paragraful următor. Mai mult, se rezolvă încă o problemă care azi este discutată și în cadrul fenomenologiei fără rezultate. Și nume: dacă percepția umană directă într-un Transcendental husserlian este *obiectivă* (Cristian Ferencz-Flatz, 2020). În sensul în care diverse persoane percep, sau nu, simultan același lucru. Și este acum rezolvată numai dacă în Transcendental există un „suport” în cadrul căruia lucrul respectiv să se poată înscrie și să poată astfel să fie perceput intersubiectiv, în mod

„obiectiv”. Ori un asemenea suport este oferit tocmai de materialitatea informateriei.

În continuare, o problemă nouă apare: și anume, dacă în Transcendentalul „materializat”, respectiv în informaterie, un lucru poate fi perceput, atunci în ce fel poate fi descrisă o asemenea percepție astfel încât să devină comunicabilă? Acest lucru pare a fi extrem de greu, dacă nu imposibil, de realizat în limbajul curent. Dar mai există și un „formal” matematic nou, care ar putea ajuta. Iar Drăgănescu și colaboratorii au folosit acest mod de exprimare adaptând teoria categoriilor matematice pentru a putea fi utilizată în Ortofizic (Drăgănescu, 2000).

Mai departe, putem răspunde și la întrebarea unde se regăsește Ființa în această nouă viziune? Cred că nu greșim afirmând că ea se află la interfața dintre Ortofizic și Fizic, acolo unde, prin cuplarea informateriei cu lumina modelului drăgănescian, lucrurile capătă „existență” în Fizic.

În fine, referitor la ortoenergie, am putea spune că Drăgănescu o vede sub două variante: (a) ca *ortoenergie pură* sau *substanță (informaterială) fără informaterie* ca și când masa de mișcare a unei entități informateriale ar tinde spre zero și (b) ca *ortoenergie impură*, respectiv *substanță informaterială* în care subzistă atât *masă de mișcare a informateriei cât și ortoenergie*.

Cu aceste considerații încheiem discuția în legătură cu ce ne-am propus în acest paragraf.

(vi) Revenire la întrebarea dacă „este modelul drăgănescian unul metafizic sau unul teologic?”

Preluând cele expuse în (Manolescu, 2017: 157), Mihai Drăgănescu consideră că, dintre toate legile Naturii care există în Ortofizic, cea care este numită „Monoidul Existenței” este fundamentală, fiind introdusă tocmai de Conștiința Fundamentală (variantea V2 a modelului său).

Acesta are trei componente strict intercorelate: „în sine”, „din sine” și „pentru sine”, ale căror înțelesuri sunt:

- „din sine” - furnizarea de informații pentru formarea și dezvoltarea de structuri fizice ale unui nou univers;
- „pentru/întru sine” - retragerea informațiilor despre structurile fizice dintr-un univers, ceea ce duce la dispariția acestuia;
- „în sine” - autoreferențialitatea, i.e., autogenerarea cu înțelesul că ortosensul „A Exista” se autoreproduce la infinit în informaterie, fiind astfel o tendință continuă de formare/distrugere de universuri. Astfel informația „A exista” ar putea fi asimilată cu o selecție naturală extinsă.

Dar mai este ceva, care ne va interesa în mod deosebit. Și anume că autorul consideră informația „în sine” drept o „*stea fixă*” care poate fi asimilată cu *Conștiința Fundamentală*; în timp ce „din sine” și „pentru sine” permută între ele, ducând la apariția/dispariția de universuri conform căutării în continuu, a unei „*cele mai bune lumi posibile*” (Leibnitz). Și aici apare și se desăvârșește și rolul Omului sau a unor entități similare, deoarece acesta este acceptat, ca partener, în cadrul *creației*, putând el însuși să inițieze apariția/dispariția de noi universuri dar cu o restricție esențială: să nu contrazică acel „A exista” în ansamblu impus de *Conștiința Fundamentală*. Prin urmare are „liber arbitru”, prin încercare și eroare, dar numai sub „controlul” *Conștiinței Fundamentale*.

Mai mult, această observație scoate în evidență un paradox: deși „A exista” se autoreproduce tot timpul (instantaneu) în *Ortofizicul material, totuși una dintre componentele sale, „în sine”, asimilabilă cu Conștiința Fundamentală, depășește, i.e., se află în afara Ortofizicului*. Trecem, deocamdată, peste acest paradox căruia îi vom dedica o discuție specială în altă lucrare. Dar totuși, chiar o fi contradictoriu modelul propus sau e „complementar” ca în Fizica cuantică, de care Profesorul nu era deloc străin, ca de altfel nici de neuroștiințe și alte științe de vârf de la ora actuală.

Cu această scurtă prezentare putem încerca să dăm un răspuns la întrebarea din titlul paragrafului.

Astfel, prin scoaterea parțială a Omului din sfera Fizicului și Ortofizicului și includerea sa, cu o restricție esențială, în cea a *Conștiinței Fundamentale*, modelul drăgănescian capătă valențe *teologice*; tocmai prin faptul că, printr-o intuiție adâncă, Omul poate intra într-un fel de comuniune cu acea *Conștiință Fundamentală*.

În concluzie credem că acum putem avansa ideea: *abordarea drăgănesciană este una metafizică dar și cu valențe teologice*, revenind în stil propriu, original, la ceea ce putea fi considerată inițial drept „metafizică” („filosofia primă”) a lui Aristotel.

(vii) Informația ca fenomen

Vom spune, de la început, că *informația* devine, la Mihai Drăgănescu, *fenomen*. Adică, *esența primordială a fiecărui lucru, dincolo de materie*, fiind de acord cu Stagiritul despre care afirmă „În concepția lui Aristotel putem avea și substanță fără materie” (*Drăgănescu, 1979: 47*). Acestea devin evidente în varianta V2 a modelului său, în timp ce, în varianta V1 stătea încă în cumpăna considerând că informația, ca principiu, este aproape la egalitate cu cel al materie (*Drăgănescu, 1979*).

O asemenea definiție a fenomenului diferă, de exemplu, cea a lui Husserl care arată că:

„fenomen este modul în care ne apare nouă un obiect, manifestarea «obiectului însuși în carne și oase», dar nu și a lucrului-în-sine kantian. Astfel fenomenul, este atunci totalitatea a ceea ce se află în plină lumină a zilei sau care poate fi adus la lumină, fiind scos din «ascundere» (Heidegger)” (Manolescu, 2020: 221).

În paranteză, pentru cei care doresc să urmărească ce înseamnă „fenomen”, începând din antichitate și până la Drăgănescu, trimitem la (Schnell, 2019), (Ciocan, 2007) și (Manolescu, 2020).

Întrebarea este: ce fel de informație este considerată de Drăgănescu drept „fenomen” și dacă ea diferă cumva de ceea ce înțelegem azi prin *informație* în sens curent? Răspunsul este da. Este vorba de o informație ascunsă, pe care Mihai Drăgănescu o numește „fenomenologică”.

Vom recurge la Gheorghe Ștefan (Ștefan, 2014) care scoate în evidență, succint, natura unei asemenea *informații* plecând de la cele expuse de Mihai Drăgănescu în (Drăgănescu, 1985: 372-404).

Astfel putem spune că în general informația N este un cuplu:

$$N = \langle S, M \rangle,$$

unde N apare din asocierea a două entități:

S : ceva fizic (de exemplu o mulțime a unui flux de atomi) sau ceva simbolic (de exemplu un flux de caractere), structură care are o ordine sintactică interioară,

M : înțelesul asociat componentelor lui S .

N poate fi atunci detaliat astfel:

$$N = \langle S, \langle G, \sigma \rangle \rangle = \langle S, \langle \langle R, C \rangle \rangle, \sigma \rangle$$

unde:

G este semnificația sub două aspecte:

R semnificația de referință (Bunge, 1974);

C semnificația de context (Bunge, 1974);

σ este sensul fenomenologic.

Plecând de la această definiție generală, putem detalia astfel:

- informație sintactică: $N_0 = \langle S \rangle$
- informație semantică: $N_1 = \langle S, \langle R, C \rangle \rangle$
- informație fenomenologică de speța II a: $N_2 = \langle S, \sigma \rangle$
- informația fenomenologică de speța I a, pur fenomenologică:

$$N_3 = \langle \sigma \rangle$$

Din punct de vedere filosofic, *informația fenomenologică* la Drăgănescu este cea mai importantă, deoarece ea este „noțiune fundamentală” (Drăgănescu, 1985: 437). Ea este asimilată cu *fenomenul de speța I a* și cu *fenomenul de speța a II a*.

În textul lui Gheorghe Ștefan ne-am permis să introducem, în spiritul demersului lui Mihai Drăgănescu, termenii de „*informație fenomenologică de*

speța I” și „*informație fenomenologică de speța II*”, utilizați în paragrafele anterioare de mai multe ori, plecând de la analogia cu termenii drăgănescieni de „*creație de speța I*” și „*creație de speța II*” (Drăgănescu, 1985: 389). Și aceasta deoarece conform termenului mediu, subînțeles, atât „informația fenomenologică” cât și „euristica” la Drăgănescu vizează „creativitatea” în sensul cel mai larg posibil. Căci: „Este creația subiectivă? Din punctul de vedere al semanticii contemporane, creația nu satisface criteriile obiectivității [...]” (Drăgănescu, 1985: 390), dar, în măsura în care ortosensurile și sensurile sunt *informație care permite punerea în act a creației* (Drăgănescu, 1985: 70-114) rezultă că acestea, ca și informația fenomenologică, devin obiective atunci când sunt implementate, i.e., când *pot fi implementate*.

O serie întreagă de alte aspecte legate de informația fenomenologică I și II vor fi discutate ulterior, în altă lucrare.

Până atunci însă vom observa că ceea ce înseamnă „informație” din punct de vedere „filozofico-științific”, cu excepția abordărilor lui Frege (Frege, 2021) și Bunge (Bunge, 1972), care au marcat și marchează ceea ce se numește semantica lingvistică, era și este exprimabil numai cantitativ, inclusiv în teoriile formalizate.

Acest mod de a vedea lucrurile l-a inițiat Shannon (Shannon, 1948), în viziunea căruia informația trebuie să fie o cantitate măsurabilă, valoarea ei ne trebuind să depindă de natura acesteia și astfel utilizarea teoriei sale să fie posibil de aplicat numai în situațiile în care transmiterea informației este privită pur sintactic.

Dacă ne vom îndrepta atenția asupra abordărilor lui Frege și Bunge, Vom spune cele ce urmează.

Astfel, Frege (Frege, 2021) pune problema, ce pare a fi de natură *calitativă*, a diferenței dintre sens și semnificație și face o *distincție logică de context* între „Luceafărul de dimineață” și „Luceafărul de seară” ajungând în final la concluzia că ambele semnifică același lucru ca *referință*, din punct de vedere *factual*, ajungându-se ulterior la formalizarea axiomatică propusă de Bunge (Bunge, 1974).

În fine, Bunge ne spune:.

„Semantica este, trebuie să fie corelată cu logica și matematica. ea trebuie să fie de acord cu știința factuală sau empirică. Într-adevăr, nicio teorie semantică nu furnizează o elucidare și sistematizare exactă și adecvată a noțiunilor intuitive de referință factuală și reprezentare factuală, sau de sens factual și adevăr parțial de fapt, care sunt specifice științei faptice și, prin urmare, centrale în filozofia empirico-positiviste. Eșecul de a trece de la intuiție la teorie sugerează că semanticiștii nu s-au ocupat de știința faptică autentică, ci cu unele imagini prea simplificate ale acesteia, cum ar fi opinia că o teorie științifică este doar un caz special al teoriei mulțimilor, astfel încât

teoria modelului explică sensul faptic și adevărul de fapt. Dacă dorim să facem dreptate particularităților semantice ale științei factice, nu trebuie să încercăm să o forțăm în niciun pat procustian: trebuie să procedăm din interiorul științei” (Bunge, 1972: 317).

Dar „intuiția”, în sensul cel mai larg posibil, de care ne vom ocupa altă dată, în altă lucrare, asupra modului în care Drăgănescu o „vede” în consens cu modul extrem-oriental (Bușulenga, 1991), (Stcerbatsky, 1962), nu se reduce, nu poate fi redusă la *factualul empiric*, exprimat, în ultimă instanță, tot cantitativ, deoarece percepția prin simțurile comune presupune percepția (cantitativă) de „vibrații” între anumite limite, specifice fiecăruia dintre cele cinci simțuri. Vom spune aici că în conformitate cu Mihai Drăgănescu, dar și cu Husserl, ea se poate manifesta și într-un domeniu „ascuns”, care condiționează empiricul, cel al Ortofizicului (Drăgănescu) și Transcendentalului (Husserl), și poate fi pusă în evidență printr-un simț intern, printr-o „introducere” (Drăgănescu, 1979, 1985, 2007) sau, în cazul lui Husserl, printr-o „trăire” („experiență vie”); atât Ortofizicul cât și Transcendentalul fiind la fel de *reale* ca și Empiricul. A se vedea și Ricoeur (Ricoeur, 1984) care consideră că *hermeneutica* ar avea drept obiect transformarea în „concepte” („metafore moarte”, univoce) a unor „metafore vii”, polisemantic-creative. ca rezultat al unor „intuiții”.

Cele de mai sus sunt susținute de Drăgănescu, în diverse contexte și în stil propriu, așa cum rezultă dintr-o mulțime de luări de poziție dintre care vom prezenta doar două citate.

„Mario Bunge, [...] construiește o semantică fără subiect mental bazată pe sens și semnificație în care, de fapt sensul este o *semnificație de context* adică are un caracter formal” (Drăgănescu, 1985: 375)

și

„Semantica lingvistică, semantica logică și semantica științei [factică, G.M.] se prezintă ca semantici de semnificație derivate dintr-o semantică mai cuprinzătoare a procesului mental natural uman, fapt trecut sub tăcere de teoriile semantice [actuale, G.M.]” (Drăgănescu, 1985: 376).

În fine, vom mai spune, repetând, că toate abordările lingvistice actuale vizează, atât când e vorba de „referință”, dar și de „context”, modul în care se poate pune în evidență o *semnificație univocă*, bine precizată, chiar și în cazul utilizării unei logic fuzzy bazată pe raporturi de *adevăr/fals*, normalizate între 0 și 1 sau în mod statistic. Atât Husserl cât și Drăgănescu, conferă, în schimb,

„semnificației” posibilitatea plurivocității atunci când ne referim la Transcendental sau la Ortofizic.

(viii) Remarci finale

(a) Conform obiectivului acestei lucrări în cadrul ei ne-am ocupat doar de *expunerea arhitecturii Modelului onto-informațional drăgănescian și a caracteristicilor esențiale ale acestei arhitecturi*, urmând ca o viitoare lucrare să fie dedicată *verificării modului în care acest model corespunde realității zilelor noastre*.

(b) A rezultat că arhitectura menționată prezintă următoarele caracteristici esențiale:

- ea corespunde unui Model onto-informațional de natură preponderent metafizică;
- între Fizic și Transcendent, în acord cu Stagiritul, a fost introdus un nivel intermediar, numit „Ortofizic”, care corespunde nivelului unui „Logos heraclito-aristotelic” de natură materială ca și Fizicul;
- Ortofizicul va genera Fizicul;
- Ortofizicului se va conține *informație* considerată a fi *fenomen*; astfel modelul propus, prin arhitectura sa, capătă un caracter *onto-informațional*.

(c) Întreaga modelare drăgănesciană deschide drumul către o abordare *ChaOrdica* („Cha” de la Chaos și „Ord” de la Order) (Eijnatten, 2003), (Manolescu, 2021), despre care se va discuta pe larg într-o viitoare lucrare; o asemenea abordare, *care pare a corespunde Realității zilelor noastre*, presupune apariția unui Haos natural sub care se întrezărește o nouă Ordine naturală; o asemenea ordine poate fi, în prezent, *intuită și descrisă exclusiv matematic*; în schimb abordarea drăgănesciană pare a putea oferi mijloace de realizare a unei asemenea *descrieri*, atât *matematic* cât și în *limbaj curent*.

Referințe:

- Aristotel (350 B.C.), *Physics*. Translated by R. P. Hardie and R. K. Gaye. Retrieved January 15, 2022. Retrieved December 15, 2021, from: <https://pejoweb.com/downloads.php?epr=downloadpage&download=691>
- Aristotel, (2007). *Metafizica/ Metaphysics*, București: Humanitas.
- Becker, O. (1968). *Fundamentele matematicii/ Foundations of Mathematics*. București: Editura Științifică
- Borțun, D. (2013). *Bazele epistemice ale comunicării/The epistemic basis of communication*. București: Tritonic.

- Bunge, M. (1972), A Program for The Semantics of Science, *Journal of Philosophical Logic*, Dordrecht-Holland: D. Reiakl Publishing Company, 317-28.
- Bunge, M. (1974), *Doing Science in the Light of Philosophy*. World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd
- Buşulenga, Z. (1991). Cuvânt de răspuns la Discursul de Recepție al lui Mihai Drăgănescu la primirea în Academie/ Response to Mihai Drăgănescu's Reception Speech at the reception at the Academy. În Mihai Drăgănescu, (1991). *Tensiunea Filosofică și Sentimentu Cosmic/ Philosophical Tension and Cosmic Sentiment*. Bucureşti: Editura Academiei. 35-9.
- Ciocan, C. (2007) Critica lui Heidegger la adresa lui Husserl: preluarea intenționalității la nivelul vieții factice/ Heidegger's critique of Husserl: the takeover of intentionality at the level of factual life. În Ciocan, C., & Lazea, D., *Intenționalitatea de la Plotin la Levinas/ Intentionality from Plotinus to Levinas*. Bucureşti: www.zetabooks.com, Distribuție: Online Book Store www.owline-bookstore.com. 161- 80.
- Cornea, A. (2010), *O istorie a neființei în filozofia greacă/A history of non - existence in Greek philosophy*. Bucureşti: Humanitas.
- Croce, B. (1971). *Breviar de estetică în nuce/ Summry of aesthetics in nuce*. Bucureşti: Editura Științifică.
- Drăgănescu, M. (1978). *Architecture and structure in open and intro-open systems. Preprint*. Bucureşti: Central Institute for Management and Informatics.
- Drăgănescu, M. (1979). *Profunzimile lumii materiale/ The Depths of Existence*. Bucureşti: Editura Politică.
- Drăgănescu, M. (1980). Gândirea arhitecturală/ Achitectural thinking. În Milcu, Ș. & Stancovici, V. (1980), *Interdisciplinaritatea în știința contemporană/ Interdisciplinarity in Contemporary Science*. Bucureşti: Editura Politică. 203-16.
- Drăgănescu, M. (1985). *Ortofizica/ Orthophysics*. Bucureşti: Editura Științifică și Enciclopedică.
- Drăgănescu, M. (1990). *Informația materiei/ The information of matter*. Bucureşti: Editura Academiei Române.
- Drăgănescu, M. (2000). Secțiunea „Categories and Functors for the Integrative Science”. Retrieved December 11, 2021, from <https://www.racai.ro/en/about-us/dragam/>.
- Drăgănescu, M. (2007). *Societatea conștiinței/ The society of consciousness*, Bucureşti: Institutul de Cercetări pentru Inteligență Artificială al Academiei Române.
- Dummett, M. (1993), *Origins of Analytical Philosophy*. London: Duckworth.
- Eijnatten, F., (2003), Chaordic Systems Thinking, Chaos and Complexity to Explain Human Performance Management. In *First International Conference on Performance Measures, Benchmarking and Best Practices in the New Economy, University of Minho, Guimaraes, Portugal*. (1-35).
- Fărcaș, D. (2010), *Meister Eckhart. Misticul din căușul ochiului/ Meister Eckhart. The mystic in the corner of his eye*. Bucureşti: Polirom.

- Ferencz-Flatz, C. (2020). *Seminar postfenomenologie*. Susținut la [IRH-ICUB](#).
- Flonta, M. (2008), Ce este Filosofia analitică/ What is Analytical Philosophy. In *Revista de Filosofie analitică*, II (1). 1-19.
- Frege, G. (2021), *Sens și semnificație/ Sense and Reference*. Retrieved December 11, 2021, from <https://vdocuments.mx/gottlob-frege-despre-sens-si-semnificatie.html>.
- Gusea, D. (2021). *Kant și Blaga: de la intelectul intuitiv la Marele Anonim. O interpretare kantiană a cosmologiei din Diferențialele Divine/ Kant and Blaga: from the intuitive intellect to the Great Anonymous. A Kantian interpretation of cosmology from Divine Differentials*, teză de doctorat. Retrieved December 11, 2021, from https://cerculnoica.wordpress.com/2021/06/06/kant-si-bлага-de-la-intelectul-intuitiv-la-marele-anonim-o-interpretare-kantiana-a-cosmologiei-din-diferentialele-divine/?fbclid=IwAR002L47-ldhpLuX5LFrKtx-eP4P5AC3dDhb6dGqv_Q1tsxMHO8ThU4EtXI#more-259R
- Heidegger, M. (1999). *Introducere în metafizică/ Introduction to Metaphysics*. București: Humanitas.
- Husserl, E. (1994). *Meditații Carteziene/ Cartesian meditations*. București: Humanitas.
- Husserl, E. (2011). *Idei privitoare la o fenomenologie pură și la o filozofie fenomenologică. Cartea întâi (I) [Idei I]: Introducere generală în fenomenologia pură/ Ideas Pertaining to a Pure Phenomenology and to a Phenomenological Philosophy - First Book: General Introduction to a Pure Phenomenology*. București: Humanitas.
- Jones, M. (2006). *The Metaphysics of Religion: Lucian Blaga and Contemporary Philosophy*. Madison: Teanneck Fairleigh Dickinson University Press.
- Kant, I. (1969), *Critica rațiunii pure/ Critique of pure reason*, București: Editura Științifică.
- Kuhn, T. (1982). *Tensiunea esențială/ The Essential Tension*. București: Editura Științifică și Enciclopedică.
- Manolescu, G. (1984). Architectural thinking and some aspects of technical Creativity. In *Human Systems Management*, 4. 226-228.
- Manolescu, G. (2001). An Architectural modelling approach by means of categories and functors. In *Noesis*, 2001. 79-94.
- Manolescu, G. (2002a). Qualia Implied in An Architectural Thinking Process. In *Noetic Journal*. 3 (3). 258-267.
- Manolescu, G. (2002b). Considerații asupra notiunilor de arhitectură, proces arhitectural, qualia arhitecturală/ Considerations on the notions of architecture, architectural process, architectural qualia. In *Noema*. I. 98-105.
- Manolescu, G. (2017). Mihai Drăgănescu, o prioritate românească: cosmologia informațională versus universul holografic/ Mihai Drăgănescu, a Romanian priority: Informational Cosmology versus Holographic Universe. In *Noema*, XVI. 11-32.
- Manolescu, G. (2018). Dspre Tetra-lemă. Însemnări fragmentare și fugare. In *Noema*. XVII. 131-140.

- Manolescu, G. (2020). Probleme deschise de fenomenologia lui Husserl ptin prisma integrării sale în modelul ontologic informational propus de Mihai Drăgănescu/ Problems started by Husserl's phenomenology in terms of its intefration onto ontological informational model proposed by Mihai Drăgănescu, *Swedish Journal of Romanian Studies*, 3. 218-240.
- Manolescu, G. (2021). *Chaordicul o ipoteză: suntem în plină nedeterminare chaordică*. Retrieved December 15, 2021, from: <http://inmediasresebooks.eu/?product=chaordicul-o-ipoteza-suntem-in-plina-nedeterminare-chaordica>
- Noica, C. (1985). Recenzie la Ortofizica de Mihai Drăgănescu/ Review of Orthophysics by Mihai Drăgănescu. In Surdu, A. (1995). *Vocații filosofice românești/ Romanian philosophical vocation*. 188-9. București: Editura Academiei.
- Philon din Alexandria, (2002). *Comentariu allegoric al legilor sfinte după lucrarea de șase zile/ Allegorical commentary on the holy laws after the six-day work*. București: Paideia.
- Ricoeur, P. (1984). *Metafora vie/ Live metaphor*. Bucueești: Editura Univers.
- Sfântul Dionisie Aeropagitul, (1996). *Opere complete/ Complete Works*. București: Paideia.
- Shannon, (1948). A Mathematical Thepry of Communication. In *Bell Sistem Tehnical Journal*. Vol. 27. 379-423.
- Stăniloae, D. (1996). *Teologia dogmatică ortodoxă (vol. I)/ Orthodox Dogmatic Theology (vol. I)*. București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.
- Stcherbatsky, Th. (1962). *Buddhis Logic*. New York: Dover Publications, Inc.
- Surdu, A. (1995). *Vocații filosofice românești/ Romanian philosophical vocation*. București: Editura Academiei.
- Ștefan. Gh. (2014). Information in Structural-Phenomenology of Mihai Drăgănescu. In *Noesis*, 2013-2014. 1-19.